

คำประกาศเกียรติคุณ

นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-โขนลิง) พุทธศักราช ๒๕๖๗

นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์ เกิดวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ที่เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอายุ ๗๔ ปี สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ และระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔

ด้านการงาน เข้ารับราชการในตำแหน่งศิลปินสำรอง แผนกนาฏศิลป์กองการสังคีต กรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ต่อมาได้บรรจุเข้ารับราชการครู ตำแหน่งครูตรี ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร นายวิโรจน์ มีประสบการณ์ด้านการแสดงนาฏศิลป์โขนอย่างหลากหลาย โดยเริ่มตั้งแต่บทบาท เชนลิง คนธงลิง (ไชยามพวาน) วานรเดี่ยวเพชร สิบแปดมงกุฏ พญาวันร นับเป็นศิลปินที่มีความสามารถเป็นเลิศ และได้รับการยอมรับว่ามีฝีมือในการแสดงโขน บทบาทหนุมาน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากบรมครูด้านโขนลิง และศิลปินแห่งชาติ ได้แก่ นายกรั้ววระริน และนายประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะบทบาทหนุมาน ทั้งในเวทีระดับชาติ และระดับนานาชาติ

นายวิโรจน์ได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นหลายชุดด้วยกัน เป็นการออกแบบท่าตัววานรที่นำไปใช้ในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ มีลักษณะการสร้างสรรค์ในรูปแบบบูรณาการ โดยใช้แรงบันดาลใจและพลังทางความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการเข้ากับการแสดงที่เป็นผลงานดั้งเดิม ให้มีความหลากหลาย แปลกตา มีคุณค่าทางศิลปะการแสดงอย่างโดดเด่น ใช้กระบวนการสร้างสรรค์และพัฒนาท่าทางจากท่าพื้นฐาน (แม่ท่าโขนลิง) ท่านาฏยศัพท์ กระบวนท่ารบตามแบบนาฏศิลป์ไทย นำลีลาท่าทางที่บรรจุอยู่ในแม่ท่าโขนลิง ที่ไม่ค่อยได้นำมาใช้ในการแสดงต่าง ๆ จากอดีตสู่ปัจจุบัน มาคิดประดิษฐ์ร้อยเรียงกระบวนท่ารำจนเกิดเป็นนาฏยลักษณะเฉพาะในลีลาของตัวเอง ผลงานต่าง ๆ ประกอบด้วย ระเบียบวาระชัยถวายพล ระเบียบวาทะวันร วายุบุตรสัปปุญสมาร ผลงานสร้างสรรค์ทั้ง ๓ ชุดนี้ นำออกแสดงครั้งแรกในงานเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ๔ ภาค จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม และนำมาประกอบการแสดงโขน ณ โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ในชุดหนุมาน ขำราชมรพิราพผู้ก่อกำเนิด นับตั้งแต่ได้นำออกแสดงทำให้เป็นที่นิยมและได้รับคำชมจากผู้ชมเป็นอย่างมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนี้ ยังได้คิดค้นผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ขึ้นใหม่หลายชุดด้วยกัน เช่น ฉุยฉายอสุรผัด ฉุยฉายมัจฉานุ ลีลาท่ารบระหว่าง “ยักษ์หนทกาลกับหนุมาน องคตและนิลนันท” ในการแสดงโขนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ชุดศึกกุ่มภกรรณ ประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลงหน้าพาทย์ของตัวละครลิง เช่น เสมอลิงพญาวันร เสมอมัจฉานุ วานรดำเนิน และมีผลงานทางด้านนาฏศิลป์ที่นำเสนอในรูปแบบทางวิชาการ เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่องการแสดงโขน ชุด “หนุมานจองถนน” งานเขียนเรื่อง แม่ท่าลิง จัดพิมพ์เผยแพร่โดยสำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปัจจุบันนายวิโรจน์ ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีอาวุโสสูงสุดในด้านนาฏศิลป์โขนลิง มีคุณูปการทั้งในด้าน การถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมถึงกลวิธีการแสดงให้แก่บรรดาคณาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ทั้งในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั่วประเทศ รวมถึงนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร มีศิษย์ที่ทำหน้าที่ทั้งนาฏศิลป์และนักวิชาการมากมาย

ตลอดระยะเวลาการทำงานของนายวิโรจน์ ได้สร้างคุณูปการในการสืบสานและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์โขนของไทยมาอย่างยาวนาน จึงได้รับรางวัลเกียรติคุณจากหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย อาทิ ได้รับรางวัล “แมวมอง” ในฐานะผู้สืบสานการถ่ายทอดนาฏศิลป์โขน จากมูลนิธิ “นริศรานุวัดติวงศ์” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับพระราชทานเหรียญที่ระลึกจากพระหัตถ์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและฝึกซ้อมโขนพระราชทาน และได้รับรางวัลเพชรสยาม จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๕

นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์ จึงสมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-โขนลิง) พุทธศักราช ๒๕๖๗